

پوشش روستاییان ایران همواره برگرفته از هویت ایرانی و اسلامی بوده است

کلاه دوگوشی و بالاپوشی پشمی

ندا اظهري

از کت و شلوارهای اتو کشیده و لباس ها و مانتوهای رسمی این روزگار با رنگ و لعاب یکنواخت و خسته کننده که بگذریم، به لباس ها و پوشش های سنتی می رسیم که سال ها و قرن ها هویت ایرانی را تشکیل می داد. لباس هایی با طرح های گوناگون و رنگ هایی شاداب و متنوع که روح زندگی در آنها جریان داشت و هر کدام نشانه ای از قوم و ملیتی خاص به شمار می رفت. اما امروز کمتر خبری از آن تنوع و رنگ های زندگی آور است. گویی شهرنشینی آنقدر بر پوست و گوشت اقوام ایرانی سایه انداخته که همه آنها را در همان روستاهایشان هم شهرنشین کرده است. تا سال ها پیش وارد هر شهر و روستایی که می شدی لباس های محلی بود که در برابر چشم های صاف می کشیدند و از زیبایی آنها خیره می ماندی اما حالا بعد از گذشت سال ها، گویی این پوشش ها رنگ باخته و جای خودشان را به لباس های معمولی داده است که در هر شهر و دیاری از کشور می توان دید. تنها نشانی که گاه گاهی در کوچه و خیابان چشم ت را نوازش می دهد، پارچه ای با طرح سنتی است که یاد ت می آورد روزگاری، این سرزمین مملو از رنگ و زیبایی و طرح بود؛ که روزی لباس هایی که مردم همین سرزمین می پوشیدند تمام ویژگی های یک پوشش مناسب را در برداشت و با اعتقادات و باور های مذهبی مردم ایران هم هماهنگ و همراه بود.

لباس و پوشیدگی از قرن ها پیش در ایران اهمیت بالایی داشت و اگر به نمونه های به جا مانده از لباس های قدیمی نگاه کنید، اصل پوشیدگی را در تمام ابعاد آن می توانید ببینید. لباس هایی که برای زنان اغلب پیراهنی بلند و گشاد با رنگ های شاد و روسری و سر بند هایی هماهنگ با پارچه لباس را شامل می شد و برای مردان هم پیراهن و شلواری بلند و پوشیده را در بر می گرفت که طبق سنت و فرهنگ هر قوم و ملیت ایرانی، این طرح ها متفاوت بود و به نوعی، شناسنامه هر قوم ایرانی به شمار می رفت. امروزه هم با وجود این که بسیاری از

این مدل های سنتی از بین رفته و مغفول مانده، اما هنوز هم اقوام ایرانی را به لباس های خاصی که دارند، می شناسند. حساسیتی که در قدیم روی پوشیدن لباس های محلی در اقوام مشاهده می شد نشان از اصالت آن قوم داشت که متأسفانه مدرنیزه شدن شهر های امروزی و تبادل فرهنگ های مختلف جهان با یکدیگر، تمایل افراد را به هم رنگ شدن با دیگران سوق داده است. اما آنچه در عصر حاضر شاهد آن هستیم، بیشتر به الگوبرداری از پوشش های غربی تبدیل شده است که گاه حالت کور کورانه به خود می گیرد و بدون اطلاع از نیت آن طراحی و هویتی که در پس آن نهفته است، اقدام به انتخاب آن به عنوان پوشش خود می کنند. در این بین شاید مهم ترین کاری که می توان انجام داد استفاده از طراحان مد و احیای مد ایرانی و سنتی است تا بار دیگر بتوانیم شاهد جان گرفتن پوشش سنتی ایرانی ها باشیم.

نه همین لباس زیباست نشان آدمیت

هر چه بیشتر فناوری و امکانات امروزی وارد زندگی جوامع امروزی می شود، تمایل به خود نمایی و تفاخر هم بیشتر می شود. یکی از جلوه های خودنمایی، پوشیدن لباس هایی گران قیمت و پرزرق و برق است که بتوانند با آنها خودی نشان دهند و به دیگران فخری بفرروشند. با وجود جلوه های تجدد گراییانه در دنیای امروز و استقبال زیادی که از شبکه های اجتماعی مختلف می شود، این تمایل هم دوچندان شده و گرایش به انتشار عکس های شخصی با لباس های مختلف بیشتر شده است. این را می توان یکی از دلایل دور شدن ایرانی ها از لباس های سنتی، قومی و ملی دانست.

البته بسیاری از کارشناسان بر این باورند که این امر از بی هویتی افراد ناشی می شود؛ به شکلی که تهیاجم فرهنگی به حدی فرهنگ ما ایرانی ها را نشانه گرفته است که افراد را دچار نوعی مسخ شدگی کرده و اصالت خود را به فراموشی می سپارند که در انتها بحران هویت را برای افراد به دنبال دارد. این امر گاهی تا جایی پیش می رود که افراد شهرستانی که در روستاها زندگی می کنند و همچنان به پوشیدن لباس های قومی و ملی خود پایبند هستند، از نظر یک فرد شهرنشین، به تمسخر گرفته شده و در اصطلاح عوام، عقب افتاده خطاب می شوند! در واقع این تمسخر به استهزا گرفتن

یک فرهنگ و سنت است.

استقبال جهانی

در حالی که بخشی از ایرانیان، بیشتر به سمت و سوی مد های غربی و پیروی از اروپایی ها در حرکتند، شاهد استقبال گسترده مردم کشورهای دیگر از مد و لباس ایرانی و اسلامی هستند و با ویژگی های منحصر به فردی که دارند، تاکنون توانسته توجه بسیاری از آنها را به خود جلب کنند. تنوع طرح و رنگ و پوششی که در دل لباس های سنتی ایرانی وجود دارد، چیزی است که در کمتر فرهنگی می توان نمونه ای از آن یافت و به جرأت می توان یکی از اصیل ترین فرهنگ ها را در زمینه پوشش به ایران نسبت داد که ریشه ای دیرینه در تاریخ دارد.

پوشش های اقوام

امروزه اگر می خواهید هنوز هم ردپایی از اصالت و هویت پوشش ایرانی ببینید سری به عشایر و ایلات، سیستان و بلوچستان، روستاهای کردنشین و بندرهای جنوبی ایران بزنید تا بتوانید رنگ و بوی ایرانیان اصیل را درک کنید. کردها شاید جزو محدودترین اقوام باشند که هنوز هم به پوشش های سنتی خود تا حدود زیادی پایبند هستند. به عنوان مثال، بسیاری از مردان کرد، شلوارهای کردی می پوشند که بازترین نوع پوشش آنهاست. زنان هم اغلب با لباس های بلند و نیم تنه هایی که روی آن می پوشند و روسری هایی که به دور سر می پیچند، ظاهر می شوند. یکی از سنت هایی که کردها بیش از هر قومی رعایت می کنند، پوشیدن لباس های سنتی خود در مراسم های رسمی از جمله عروسی هاست.

علاوه بر این، بسیاری از مردمان جنوب کشور، اهواز و بندرعباس و حوالی بندر را می توان یافت که بادشاه در معابر ظاهر می شوند و گاه زنان جنوبی هم با لباس های بلندی که تا زانو هستند و شلوارهای بندری و برقع های بر صورت وارد کوچه و خیابان می شوند. قشقایی ها هم یکی از رنگی ترین لباس های محلی ایرانی را دارند. لباس زنانه آنها از دامنی بلند و لباسی چاکدار روی آن تشکیل می شود؛ کلاهی بر سر می گذارند و روی آن هم روسری حریری را زیر چانه می بندند. از مرسوم ترین پوشش های مردان قشقایی کلاه دوگوشی به همراه شلوار و پیراهن و شال کمری است. لباس زنان بختیاری شباهت های زیادی به زنان قشقایی دارد اما مردان آنها، شلواری گشاد به پامی کنند و بالاپوشی پشمی را هم به دوش می اندازند. از ویژگی های لباس های سنتی و قومی هر منطقه این است که هر پوشش محلی بر حسب اقلیم همان منطقه طراحی و تولید شده و افراد با پوشیدن آنها احساس آرامش می کنند.

ترمیم یک رفتار

در دنیای امروز که بسیاری از جوامع با رسانه های مختلف از جمله ماهواره ها و شبکه های اجتماعی وارد زندگی مردم شده، تأثیر پذیری و الگوبرداری از سبک زندگی کشورهای غربی، طراحی لباس ها و پوشیدن لباس هایی متغایر با فرهنگ و آیین های ایرانی و اسلامی را در گون کرده و لباس های قومی و ملی ما رنگ باخته و کمتر شاهد پوشیدن این گونه لباس ها از سوی مردم شهرهای ایران اعم از شمال، جنوب، شرق و غرب هستیم. این در حالی است که سیر تکاملی بشر در دنیای مدرن، او را ناخواسته از هر آنچه پیش از این هویت او را ساخته، دور می کند و خودی دیگر می سازد؛ شرایطی که در حال حاضر در جامعه ایجاد شده، به گونه ای است که افراد پوشیدن لباس های قومی و قبیله ای خود را نشانه عقب ماندگی و سر خوردگی و از سوی دیگر، پیروی از سبک های لباس غربی و اروپایی را نشانه تجدد و به روز بودن می دانند. همین روند، روز به روز ما ایرانی ها را از لباس های بومی و محلی مان دور می کند؛ اتفاقی که در سال های اخیر تا حد زیادی رخ داده و نیازمند ترمیم اساسی است.